

Voorganger: Ds. Stella Muns

Lezingen:

1^e schriftlezing: Markus 1:12-15

2^e schriftlezing: Genesis 9: 8-17

De veertigdagentijd begint. Hoe gaat u die invullen? Protestanten en ook mensen buiten de kerk vinden steeds meer manieren om de 40 dagen er anders uit te laten zien dan andere dagen. Om de tijd en ruimte te nemen om je te bezinnen, aan zelfonderzoek te doen, jezelf onder de loep te nemen: hoe sta ik in het leven, waar kies ik voor, jezelf te ontdoen van vanzelfsprekendheden, vaste patronen te doorbreken, bewuster dan anders stil staan bij de vraag: wat is mijn roeping, wat geeft zin aan mijn leven? Hoe ga ik om met wat aan mij is toevertrouwd? Misschien laat je je glaasje wijn staan, of de chocola waar je zo gek op bent - of ik las over iemand die heel erg graag en veel leest, die een leesvasten houdt - (dat is iets dat ik zelf nog wel eens zou willen proberen, wat een tijd zou ik dan over houden ... om stil te zijn, misschien alleen maar dat, stil te zijn, te mediteren (dots) zo ver ben ik nog niet dat ik 40 dagen niet leesvasten. Hoe vullen we de 40 dagen in - misschien niet zozeer invullen, maar leeg worden ontledigen.

De woestijn in. Gedreven door de Geest, 40 dagen de woestijn in ging Jezus. Daar liggen de wortels van onze 40dagentijd. Meteen nadat Johannes hem had gedoopt. Kopje onder gegaan in het water, de Geest daalt op hem neer, wijst hem aan als de geliefde zoon en drijft hem de woestijn in.

Eerst is hij door het water gegaan, kopje onder in ons mensenbestaan. Het water van de doop rijmt op dat van de vloed, de grote allesverwoestende vloed, uit het zondvloed verhaal. Ik vind het wel spannend dat we daar ook uit lezen vandaag, dat we met dat zondvloedverhaal, of liever: met de regenboog de veertig dagen in gaan.

De regenboog, het teken van de Eeuwige, van zijn verbond met alle schepselen, de mensen, de dieren, de aarde. De veelkleurige boog tussen hemel en aarde gaat als teken met ons mee de veertig dagen in. God verklaart dat een allesverwoestende vloed voortaan geen optie meer is om zijn problemen met de wereld op te lossen. Opperrabbijn Jonathan Sacks heeft eens geschreven dat de zondvloed een experiment was dat de Eeuwige nodig had om tot de slotsom te komen dat zo'n zuivering voortaan geen optie meer was.

Want als we eerlijk zijn: het is soms een verleidelijke gedachte, een oplossing die de eeuwen door steeds weer door mensen wordt bedacht: het kwaad uitroeien door te vernietigen, het kwaad - wat in jouw ogen het

kwaad is - en de kwaadwilligen in één grote beweging wegvagen, de bezem erdoor, de vlam erin, weg ermee.

In onze dagen lijkt het soms wel of we overspoeld worden door het kwaad en het terrorisme in de wereld. Mensen gedragen zich als wilde dieren en overvallen de weerloze lammeren van deze wereld. Sikkels worden gebruikt om te slachten en niet om te oogsten. Onze reactie hierop is een zelfonderzoek waard: het is toch heel verleidelijk om te denken dat bepaalde problemen opgelost zouden zijn als anderen tot zwijgen gebracht zouden worden, als er alleen weldenkende mensen zoals jijzelf zouden zijn, als de raddraaiers uitgeschakeld zouden worden ... of op z'n minst het land uit gezet ... natuurlijk verwerpen we met kracht elk idee van etnische zuivering, maar toch. Nee, zo niet meer, zegt God, geen zondvloed, geen uitroeiing, ik kies een andere weg.

Ik sluit een verbond. Nauwelijks zijn de wateren van de oervloed opgedroogd, nauwelijks is het nieuwe groen uit de aardbodem boven gekomen of God zegt: "Ik sluit mijn verbond met jullie", - Noach en zijn zonen, incl. hun partners -, "en met jullie nageslacht", - dat zijn wij dus, u en ik -. En het gaat nog veel verder: "... met alle levende wezens, met al wat leeft, met heel de schepping". "Ik sluit mijn Verbond..." - dat is een ander woord voor partnerschap. de chaos, de oervloed, dat heb je achter je! Wat mij betreft! En de boog in de wolken herinnert mij daar aan! De regenboog, product van water en licht. Het dubbelzinnige water, dat heilbrengend maar ook levensbedreigend kan zijn - en het licht, het door God geschapen licht, het allereerste dat hij schiep! Wij hebben de zondvloed achter ons en voor ons ligt de ruimte van het verbond - waarin heel de schepping is betrokken. Ruimte en tijd om aan de aarde te bouwen, om de schepping te voltooien, in partnerschap met God. In het besef dat wij Hem nodig hebben, maar Hij ook ons nodig heeft, jou - unieke mens die je bent, maar ook die ander naast jou en samen ben je verbonden met alle levende wezens.

Dat is de basis. In dat verbond mogen wij leven en onze weg zoeken ook in deze 40 dagen te midden van goed en kwaad, van bedreiging en zorgen, van alles wat er ook aan goeds en vreugdevols is, in het klein in ons eigen leven, in de grote vragen van onze samenleving. Maar hoe dan van daaruit wèl om te gaan met het kwaad? Geen vernietiging, geen uitroeiing, geen oervloed, maar levend vanuit vanuit Gods verbond, dat

is bekrachtigd in Jezus Christus, Hij is het alternatief, de weg van Jezus: als oplossing van het kwaad zo volstrekt tegengesteld aan de zondvloed. In Jezus gaat de Eeuwige niet óver alles heen maar dóór alles heen. Jezus in de woestijn meteen nadat hij kopje onder is gegaan bij de doop in de Jordaan spoelt niet met zijn grote gelijk de wereld weg, maar dompelt zich onder in ons bestaan. De zuivering komt niet als een vloed, maar als een kiem, een zaad dat wordt gezaaid.

Super kort en krachtig vertelt Markus in een paar zinnen over Jezus begin van zijn weg: 40 dagen in de woestijn. Hier niets zoals in andere evangeliën over de manieren waarop de duivel probeert Jezus te verleiden: niks over almachtsfantasieën, roemzucht, materiële verlokkingen, onsterfelijkheidsgedachten, nee. Alleen maar : Hij werd op de proef gesteld. En: Hij leefde te midden van de wilde dieren en engelen zorgden voor hem. Zo vertelt alleen Markus het: hij leefde temidden van de wilde dieren en engelen zorgden voor hem

Het is een tijd in de mode geweest om dat psychologisch uit te leggen en ik vind dat nog steeds wel mooi.

Het zijn twee uitersten: de wilde dieren - alles wat vernietigt, kapot maakt, verscheurt, en de engelen, boodschappers van God, alles wat heel maakt, het liefdevolle en bevrijdende. Twee kanten van de werkelijkheid, van de wereld waarin wij leven, maar ook van ieder mensenhart. Niemand is alleen maar het een of alleen maar het ander. Bij de een overheerst meer de agressie en de woede, bij de ander meer het liefdevolle, bemoedigende. We hebben beide kanten in ons, soms ver weg gestopt. Een mens is in zijn leven op zoek naar een evenwicht daartussen, niet de ene kant verdringen ten koste van de andere, wie iets van therapie heeft meegemaakt weet dat, als je woede en agressie verdringt ze toch weer de kop opsteken, bijvoorbeeld in de vorm van depressiviteit. Zo kun je in die wilde dieren en engelen horen dat Jezus daar in de woestijn volkomen met zichzelf en God in het reine was, dat de uitersten zich verzoenden, dat Hij zo gaaf was als een mens maar zijn kan. Juist door die periode van worsteling en eenwording mee te maken heeft Jezus kunnen doen wat hij heeft gedaan, mensen heel maken en verzoenen met God en zichzelf.

Mooi psychologiserend, maar niet de enige manier om naar deze kleine zin in het Markusevangelie te luisteren. Als we het hebben over de weg van Jezus als oplossing van het kwaad in de wereld gaat het óók over niet je vuisten ballen, maar je handen openen, niet je alleen maar verlaten op meer bewapening en meer beveiliging, maar in gesprek zijn, zoals Jezus in de andere evangeliën in gesprek gaat met de duivel. Hij

gaat erop in, maar hij gaat er niet in mee. En daarna, na de beproeving, na zijn rigoureuze zelfonderzoek in de woestijn begint hij aan zijn weg van liefde. Hij gaat zijn weg niet als een mens die een leer verkondigt, laat staan vijanden verdelgt, maar zonder enig machtswoord praktiseert hij liefde tot de dood erop volgt. “De christelijke religie heeft een ongemakkelijk uitgangspunt”, schreef Willem Jan Otten in Trouw, “ze stelt om te beginnen dat haar God is vermoord”. En een citaat dat mij raakte wil ik u niet onthouden:

“Niet iedereen die momenteel in de hitte van het jihad -debat roept dat alle religie per definitie tot geweld leidt, realiseert zich dat de christelijke religie draait om de executie van haar volstrekt ongewapende God: een man beschuldigd van blasfemie. Hem is verweten dat hij zei dat hij de Zoon van God was en dus moest hij dood. Hij roept al stervende niet op tot oorlog, niet om wraak op zijn kwetsers, maar vraagt integendeel om vergeving van zijn lynchers”

“Het is een personage waar we na 2 millennia nog niet aan gewend zijn geraakt. Wat hij mensen te bieden heeft is geen doctrine, geen ideologie, geen resultaat van wetenschappelijk onderzoek, maar: zijn leven, zijn praktijk, enkele mondeling overgeleverde parabels, zijn voorbeeld. Hij kon dan ook zonder enige aanmatiging zeggen: ik ben de weg”.

Door aan vasten te doen zetten wij stapjes op die weg. Het is een langzame weg. Niet de snelle weg van de grote wasbeurt van de oervloed in Genesis, het is de raadselachtige weg van de liefde, van ten onder gaan in de overvloed van menselijk kwaad en lijden - en ópstaan, we gaan naar Pasen toe.

We zetten vandaag de eerste stap. Meteen worden we bemoedigd en krijgen we voedsel voor onderweg: met de tekenen van brood en wijn de vastentijd in. Maar ook vol vragen misschien, zo duidelijk is het allemaal niet hoe de weg zal gaan, waar die ons zal brengen de komende tijd. (kijkend naar het beeld) Misschien herkennen we ons in de gezichtsuitdrukking van de vluchteling: ja, hoe kijkt hij eigenlijk, peinzend, denkend, zorgelijk, verwonderd, hoe zal het gaan, welke kant op. Wat fijn dat dat kind er ook is, zoekt het zijn toevlucht of is misschien dat kind hier wel degene die de volwassene steunt ... en dat vingertje dat wijst, - weet het kind, dat ik ook nog ergens van binnen ben, beter de weg dan mijn denkende hoofd?